

VEGETAČNÍ PRVKY V KOMPOZICI PAMÁTEK ZAHRADNÍHO UMĚNÍ

INTERAKTIVNÍ SPECIALIZOVANÁ MAPA S ODBORNÝM
OBSAHEM (Nimap)

POPIS DOSAŽENÝCH PŮVODNÍCH VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A VÝVOJE
POPIS METODY ZÍSKÁNÍ A INTERPRETACE INFORMACÍ

Realizováno v rámci projektu „Identifikace, interpretace a typologie hmotné
struktury památek zahradního umění“ (identifikační kód projektu
DH23P03OVV001)

Předkládající organizace:

Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, Valtická 337, 691 44 Lednice

Autoři předkládaného výstupu:

doc. Ing. Roman Zámečník, Ph.D.; doc. Ing. Tatiana Kuťková, CSc.; Ing. Jana Kohlová;
prof. Ing. Pavel Šimek, Ph.D.

Programátoři:

Ing. Pavel Sedlář, Ing. Martin Vlk

září 2026

POPIS DOSAŽENÝCH PŮVODNÍCH VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A VÝVOJE

Vegetační prvky v památkách zahradního umění

Celkem bylo v 10 objektech (památky zahradního umění) lokalizováno 448 vegetačních prvků, které determinují kompozici vybraného segmentu objektů

Podle předpokladu byly konkrétní VP identifikovány s různou četností. Níže uvedený přehled dle objektů je toho dokladem:

Vegetační prvek	Jubilejní park	Zámecký park Libochovice	Park Michalov	Průhonický park – Velké a Malé nádvoří	Stromovka – parter	Trojská zámecká zahrada	Vila Stiassni	Zahrada na Baště	Zahrada zámku Kratohvíle u Netolic	Zámecká zahrada Milotice	Celkový součet
nádoby s teplomilnými rostlinami (přenosné)		28		4				18			50
solitérní keř tvarovaný	1	40	1						1		43
solitérní keř volně rostlý	2	3	2	9	1			15			32
trávník parkový	1	24	1	4							30
lemy a plůtky	2	20	1		1		3				27
solitérní strom	3	5		9	2	2	2	3		1	27
nádoby s dřevinami		18							1		19
skupina keřů zapojená		9		8	1					1	19
popínavé dřeviny	2	2		1		1	3	6			15
klasický (tradiční) trvalkový záhon	2	2	3	1			5				13
skupina keřů rozvolněná	1	1		3	1			7			13
růže pnoucí	1		1	10							12
růže záhonové	1	1	2	5			1			1	11
skupina stromů rozvolněná	1	3		3	1	2	1				11
stromořadí volně rostlé	4		2		2	1	1			1	11
trávník parterový	3		1		2		1	4			11
záhon letničkový ze sadby	1	6	2		2						11
ploty	2	1	1				1		3	2	10
skupina stromů zapojená	1	1	3		2		3				10
skupina trvalek		1		3				4			8
dvojice stromů	4	2									6
skupina keřů pokryvných		2						4			6
ovocné dřeviny volně rostlé						1	3			1	5
skupina keřů tvarovaná								2	2	1	5
solitérní keř na kmínku	1	1	1					2			5
solitérní trvalka								5			5
cibuloviny (pěstované mimo záhon)		1						3			4

Vegetační prvek	Jubilejní park	Zámecký park Libochovice	Park Michalov	Průhonický park – Velké a Malé nádvoří	Stromovka – parter	Trojská zámecká zahrad	Vila Stiassni	Zahrad na Baště	Zahrad zámku Kratohvíle u Netolic	Zámecká zahrad Milotice	Celkový součet
živý plot tvarovaný						4					4
nádoby s letničkami				3							3
růže stromkové	1				1	1					3
stromořadí tvarované			1				1			1	3
vodní rostliny	1		1								2
záhon (dlouhodobý) smíšený					1				1		2
kytice stromů			1								1
letničkový záhon ze sadby						1					1
loubí										1	1
nádoby s trvalkami			1								1
ovocné dřeviny tvarované									1		1
porost stromů					1						1
skalka	1										1
solitérní keř	1										1
stěny			1								1
trávník luční květnatý							1				1
trávník zpevňovaný							1				1
VP v nádobě – dřeviny						1					1
Celkový součet	37	171	26	63	18	14	27	73	9	10	448

Interpretace výsledků

- Zastoupené vegetační prvky v jednotlivých objektech reprezentují rozhodující kompoziční prvky objektu nebo jeho uvedené části
- celková četnost výskytu VP (sl. Celkový součet) nemá žádnou souvislost s jeho obecným významem pro kompozici památek zahradního umění.

Atributy vegetačních prvků

Na vybraném souboru památek byla identifikována role jednotlivých vegetačních prvků v kompozici a jejich vlastnosti související s autenticitou kompozice, konkrétně:

- Role (význam) VP v kompozici, Původnost VP v kompozici, Historická vhodnost VP v kompozici,
- Původnost taxonu, Historická vhodnost taxonu,
- Stabilita VP.

Role (význam) VP v kompozici

Atribut vyjadřuje význam VP pro kompozici památky zahradní a krajinářské architektury, vyplývající z jeho lokalizace. Původnost v kompozici, historická vhodnost, a dendrologický potenciál (stabilita) v tomto hodnocení nejsou zahrnuty.

Původnost VP v kompozici

Tímto atributem se posuzuje originálnost (původnost) substance a z ní vyplývající „hodnota stáří“, tedy fyzická existence VP od zvoleného období v minulosti do současnosti. Toto období, ke kterému se původnost vztahuje, se stanoví na základě analýzy historického vývoje kompozice objektu či jeho části. Původnost posuzujeme na úrovni VP i na úrovni taxonu.

Historická vhodnost VP v kompozici

Atributem se vyjadřuje schopnost prvku nést princip obsažený v originální substanci. Tento princip mohou, respektive musí nést (to je specifikum vegetačních prvků) postupně jedna generace rostlin za druhou jako štafetu. Autentický (kladný) z tohoto pohledu proto může být i nově vysázený prvek, pokud jde o správný taxon na správném místě, správně pěstovaný. Podkladem pro toto hodnocení jsou jak znalost historického vývoje kompozice objektu či jeho části a hodnocení původnosti dřevin v kompozici, tak znalost dobových sortimentů dřevin a způsobů jejich použití. Historickou vhodnost posuzujeme na úrovni VP i na úrovni taxonu.

Stabilita VP

Jedná se o zjednodušenou interpretaci dendrologického potenciálu (resp. sadovnické hodnoty) u dřevin. U bylinných VP se jedná o odhad na základě vizuálních znaků konkrétního vegetačního prvku. Tato interpretace je zaměřena na posouzení předpokládané/možné existence VP v kompozici.

Význam konkrétního vegetačního prvku je odvozen od kombinace jeho vlastností dle matrice:

	Role (význam) VP v kompozici	Původnost VP v kompozici	Historická vhodnost VP v kompozici	Původnost taxonu	Historická vhodnost taxonu	Stabilita VP
Role (význam) VP v kompozici	X					
Původnost VP v kompozici		X				
Historická vhodnost VP v kompozici			X			
Původnost taxonu				X		
Historická vhodnost taxonu					X	
Stabilita VP						X

POPIS METODY ZÍSKÁNÍ A INTERPRETACE INFORMACÍ

Modelové objekty

Popis výstupu v Příhlášce projektu stanovuje, že analýza vegetačních prvků (VP) bude provedena minimálně u deseti kompozic lokalizovaných v objektech památek zahradního umění. Těchto deset objektů bylo vybráno z celkem 54 modelových objektů:

ID objektu	Název objektu	Město
1	Trojská zámecká zahrada	Praha
2	Zahrada zámku Kratochvíle u Netolic	Netolice
3	Zámecká zahrada Milotice	Milotice
4	Jubilejní park	Znojmo
5	Stromovka – parter	Praha
6	Vila Stiassni	Brno
7	Park Michalov (kompoziční osa parku)	Přerov
8	Zahrada na Baště	Praha
9	neobsazen	
10	Zámecký park Libochovice	Libochovice
11	Průhonický park (Velké a Malé nádvoří)	Průhonice

Poznámka: pro účely tohoto výstupu je památka zahradního umění definována:

- Objekt zahradní a krajinářské tvorby (nejčastěji historický park nebo zahrada), který je chráněn podle zákona č. 20/1987Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů jako kulturní nebo národní kulturní památka (nejčastěji tvoří součást kulturní nebo národní kulturní památky, popř. leží v plošně chráněném památkovém území).
- „Kulturní památky jsou nemovité a movité věci, popř. jejich soubory, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické (nebo), které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.“ (§ 2 zákona č. 20/1987 Sb.)
- „Kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany.“ (§ 4 zákona č. 20/1987 Sb.)
- V oborové terminologii státní památkové péče, resp. v péči o památky zahradního umění se ustálila tato definice památky zahradního umění:
- „Památky zahradního umění jsou díla významná z hlediska dějin nebo umění (zahrady, parky aj.), utvářená záměrně jako architektonické a vegetační kompozice v souladu s estetickými názory, životním stylem, filozofickými postoji a zahradní kulturou své doby. Specifickým rysem památek zahradního umění je zastoupení přírodní složky v jejich kompozici, a to především rostlin, jež jsou zdrojem proměnlivosti zahrad či parků nejen v rámci střídání ročních období, ale v důsledku růstového vývoje i v dlouhodobém časovém horizontu. Druh zahrady či parku souvisí ve většině případů s budovou či komplexem budov, s nimiž tvoří organický i funkční celek, a vývojovými, slohovými i společenskými podmínkami. Památky zahradního umění jsou obvykle chráněny jako nemovité kulturní památky. Za památku zahradního umění lze považovat rovněž zahrady, parky a další díla nepožívající památkové ochrany, která jsou pro daný region či místo významnými doklady historického a společenského vývoje, životního stylu a

zahravní kultury minulosti a naplňují tak věcnou charakteristiku památky.“ (OLŠAN; EHRICH; KŘESADLOVÁ a kol., 2015)

Vegetační prvky

Pro tvorbu Nimap byla použita vlastní (originální) typologie vegetačních prvků, která mj. vychází z použití kategorie „skupinový vegetační prvek, který sdružuje VP podobných vlastností, resp. zahrnuje primární VP, které se liší dílčími vlastnostmi – např. zápoj, druhové složení...). Blíže viz:

- PEJCHAL, Miloš; ŠIMEK, Pavel. 2015. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče* [certifikovaná metodika]. Brno: Mendelova univerzita v Brně. ISBN Osvědčení č. 115, MK 21430/2016 OV. <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-203604>
- PEJCHAL, Miloš; ŠIMEK, Pavel. 2012. Evaluation of potential of woody species vegetation components in objects of landscape architecture. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*. LX(8), 199–204. ISSN 1211-8516. <https://doi.org/10.11118/actaun201260080199>

Dále byla typologie konkretizována podle aktuálně připravovaného výstupu projektu: Identifikace, interpretace a typologie hmotné struktury památek zahradního umění (DH23P03OVV001), a to konkrétně: E krit: Vegetační prvky v památkách zahradního umění v ČR. 2026.

Vegetační prvky a použitá typologie

V případě lokalizace VP ve vybrané kompozici památky zahradního umění byl tento VP zahrnut do některé z následující kategorie:

Skupinový vegetační prvek	Vegetační prvek použitý v Nimap
Soliterní strom	soliterní strom
Kytice stromů	kytice stromů
Soliterní strom tvarovaný	soliterní strom tvarovaný
Dvojice stromů	dvojice stromů
Skupina stromů	skupina stromů rozvolněná
	skupina stromů zapojená
Porost stromů	porost stromů
Stromořadí	stromořadí volně rostlé
	stromořadí tvarované
Soliterní keř volně rostlý	soliterní keř volně rostlý
	soliterní keř na kmínku
Soliterní keř tvarovaný	soliterní keř tvarovaný
Skupina keřů	skupina keřů rozvolněná
	skupina keřů zapojená
	skupina keřů tvarovaná
Porost keřů	porost keřů
Skupina keřů pokryvných	skupina keřů pokryvných
Živý plot volně rostlý	živý plot volně rostlý
Živý plot tvarovaný	lemy a plůtky
	ploty

Skupinový vegetační prvek	Vegetační prvek použitý v Nimap
	stěny
Růže	růže záhonové
	růže historické
	růže sadové (keřové)
	růže pnoucí
	růže pokryvné
	růže miniaturní
	růže stromkové
Ovocné dřeviny	ovocné dřeviny volně rostlé
	ovocné dřeviny tvarované
Popínavé dřeviny	popínavé dřeviny
Specifické tvarované VP	solitérní tvarované prvky
	loubí
	zelená architektura
	makrobonsaje
Nálety a nárosty dřevin	nálety a nárosty dřevin
Květinový záhon krátkodobý	záhon letničkový ze sadby
	záhon letničkový z přímého výsevu
	záhon dvouletkový
	záhon cibulnatých (hlíznatých) rostlin
	záhon (krátkodobý) smíšený
Květinový záhon dlouhodobý	klasický (tradiční) trvalkový záhon
	smíšený (štěrkový) trvalkový záhon
	záhon cibulnatých (hlíznatých) rostlin
	záhon (dlouhodobý) smíšený:
Solitérní letnička	solitérní letnička
Solitérní trvalka	solitérní trvalka
Skupina trvalek	skupina trvalek
Vodní rostliny	vodní rostliny
Cibuloviny (pěstované mimo záhon)	cibuloviny (pěstované mimo záhon)
Popínavé květiny	popínavé květiny
Liniové květinové prvky	liniové květinové prvky
Květinová skupina	květinová skupina
Trávník parterový	trávník parterový
Trávník parkový	trávník parkový
Trávník luční	trávník luční
Trávník luční květnatý	trávník luční květnatý
Trávník sportovní	trávník sportovní
Trávník zpevňovaný	trávník zpevňovaný
VP v nádobách – krátkodobé	nádoby s letničkami
	nádoby s dvouletkami
	nádoby s cibulovinami
	nádoby – smíšené výsadby
VP v nádobách – dlouhodobé	nádoby s trvalkami

Skupinový vegetační prvek	Vegetační prvek použitý v Nimap
	nádoby s dřevinami
	nádoby – smíšené dlouhodobé
	nádoby s teplomilnými rostlinami (přenosné)
	nádoby s kombinací sortimentů
Zeleninový záhon	zeleninový záhon na rostlém terénu
	zeleninový záhon vyvýšený
Zelenina solitérní	zelenina solitérní
Bylinné společenstvo	bylinné společenstvo
Ruderální porost	ruderální porost
Mechy	mechy
Bambusy	bambusy

Skupinové vegetační prvky

Pro typologii VP a její následnou aplikaci je uplatnění skupinových vegetačních prvků důležitým metodickým východiskem. Tato skutečnost je důležitá i při zpracování dalších výstupů.

Hodnocené atributy vegetačních prvků

Hodnota	Role (význam) VP v kompozici
1	význam pro celý objekt
2	význam pro dílčí kompoziční celky
3	význam pro kompoziční detail
0	bez významu pro kompozici

Hodnota	Původnost VP v kompozici
1	původní určitě
2	původní pravděpodobně
3	nepůvodní pravděpodobně
4	nepůvodní určitě
0	nehodnoceno

Hodnota	Historická vhodnost VP v kompozici
1	kladná
2	neutrální
3	záporná
0	nehodnoceno

Hodnota	Původnost taxonu
1	původní určitě
2	původní pravděpodobně
3	nepůvodní pravděpodobně
4	nepůvodní určitě
0	nehodnoceno

Hodnota	Historická vhodnost taxonu
1	kladná
2	neutrální
3	záporná
0	nehodnoceno

Hodnota	Stabilita VP
1	stabilní
2	podmíněně stabilní
3	nestabilní
0	nehodnoceno

Shrnutí, interpretace

Význam této analýzy spočívá především v kartografickém zpracování (proto byla zvolena jako standardní výstup Nimap). Nad leteckým snímkem je takto identifikován konkrétní vegetační prvek s vazbou na jeho atributy. Výběry a jejich znázornění v prostředí Nimap je možné podle potřeb uživatele.